

УДК 711.25

Савченко О.О.,
Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ ЗОН ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В СТРУКТУРІ ПРАВОСЛАВНИХ МОНАСТИРСЬКИХ КОМПЛЕКСІВ

Охарактеризовано вплив факторів на архітектурно-планувальну та функціональну організацію території православних монастирських комплексів за умови формування зон психологічної реабілітації в їх структурі.

Ключові слова: фактори зовнішні та внутрішні, зони психологічної реабілітації, православні монастирські комплекси, планувальна організація монастирських комплексів.

Вступ.

Починаючи з періоду здобуття незалежності в Україні почали проводитися ґрунтовні дослідження монастирських культових комплексів з метою їх відтворення та реставрації. Але не менш актуальним є питання пошуку нових напрямків та складових функціонування культових комплексів, що дозволило б надати істотного поштовху для їх відновлення та розвитку[1]. Одним з таких напрямків є формування зон духовно-психологічної реабілітації в структурі монастирських комплексів.

Монастирські комплекси з давніх часів відігравали значну роль у житті суспільства, зокрема виконуючи рекреаційну функцію для населення. У зв'язку з цим постає необхідність у вивченні функціонально-планувальної організації монастирів, факторів, що впливають на формування зон психологічної реабілітації в їх структурі.

Основна частина. Аналізуючи особливості архітектурно-просторової організації та функціонування православних монастирських комплексів (МК), та зокрема діяльність закладів психологічної реабілітації в їх структурі, було виявлено основні фактори, що впливають на формування установ та зон подібного типу (рис.1).

Встановлено такі основні види факторів: природні та антропогенні, зовнішні (екзогенні) та внутрішні (ендогенні), що у поєднанні всебічно впливають на розміщення та функціонування закладів (зон) подібного типу.

До природних факторів належать: природно-кліматичні, інженерно-геологічні, мікроклімат та інсоляція приміщень закладів, наявність існуючих зелених насаджень та ландшафтна організація території комплексів.

До антропогенних факторів належать: соціально-економічні, містобудівні, фактори архітектурно-художньої виразності та відповідності канонам православної культової архітектури, стале функціонально-планувальне вирішення території монастирських комплексів, конструктивні фактори.

Природно-кліматичний фактор є одним з ключових, що впливає на формування зон психологічної реабілітації у складі монастирських комплексів. Наявність існуючих природних водойм, мальовничий ландшафт території створюють більш сприятливі умови для проведення реабілітаційних заходів та програм, отримання позитивного результату від проведення реабілітації.

Географічне районування території монастирів України (зокрема Полтавщини), помірний клімат створюють умови для проведення реабілітаційних заходів на відкритому повітрі протягом тривалого періоду.

Інженерно-геологічні фактори. Більшість монастирських комплексів України традиційно розташовується на пагорбах та підвищеннях рельєфу місцевості, що дозволяє їм домінувати у оточуючому середовищі. Водночас крутий рельєф місцевості, специфіка морфологічного складу ґрунтів, що мають просадочні властивості майже на усій території України, обмежують можливість розвитку комплексів, створюють ускладнення для будівництва та експлуатації будівель, забезпечення їх усіма необхідними комунікаціями.

Містобудівні фактори, що визначають розташування монастирських комплексів у системі населених місць безпосередньо визначають потенціал для формування зон психологічної реабілітації населення. Адже такі складові, як наближення МК до транспортних магістралей та розташування на основних туристичних маршрутах дозволяє безперешкодно відвідувати їх значній кількості населення, надаючи їм статус центрів релігійного (духовно-паломницького та екскурсійно-пізнавального) та лікувально-оздоровчого туризму. Саме монастирі, що наближені до основних транспортних артерій, отримали найбільшого розвитку та першими почали відновлюватися у пострадянський період.

Немаловажну роль відіграє також розташування комплексів по відношенню до населених пунктів (у складі населених пунктів – у структурі територій міських центрів, що склалися історично, або на периферійних територіях з новою забудовою, та поза межами населених пунктів), визначаючи характер їх планувальної структури та наявність вільних для забудови територій.

Соціально-економічні фактори є одними з головних, адже вони задають загальний вектор для розвитку монастирських комплексів. Підтримка розвитку цього напрямку з боку держави на даний час є край необхідною, адже вирішення подібних задач потребує значних капіталовкладень.

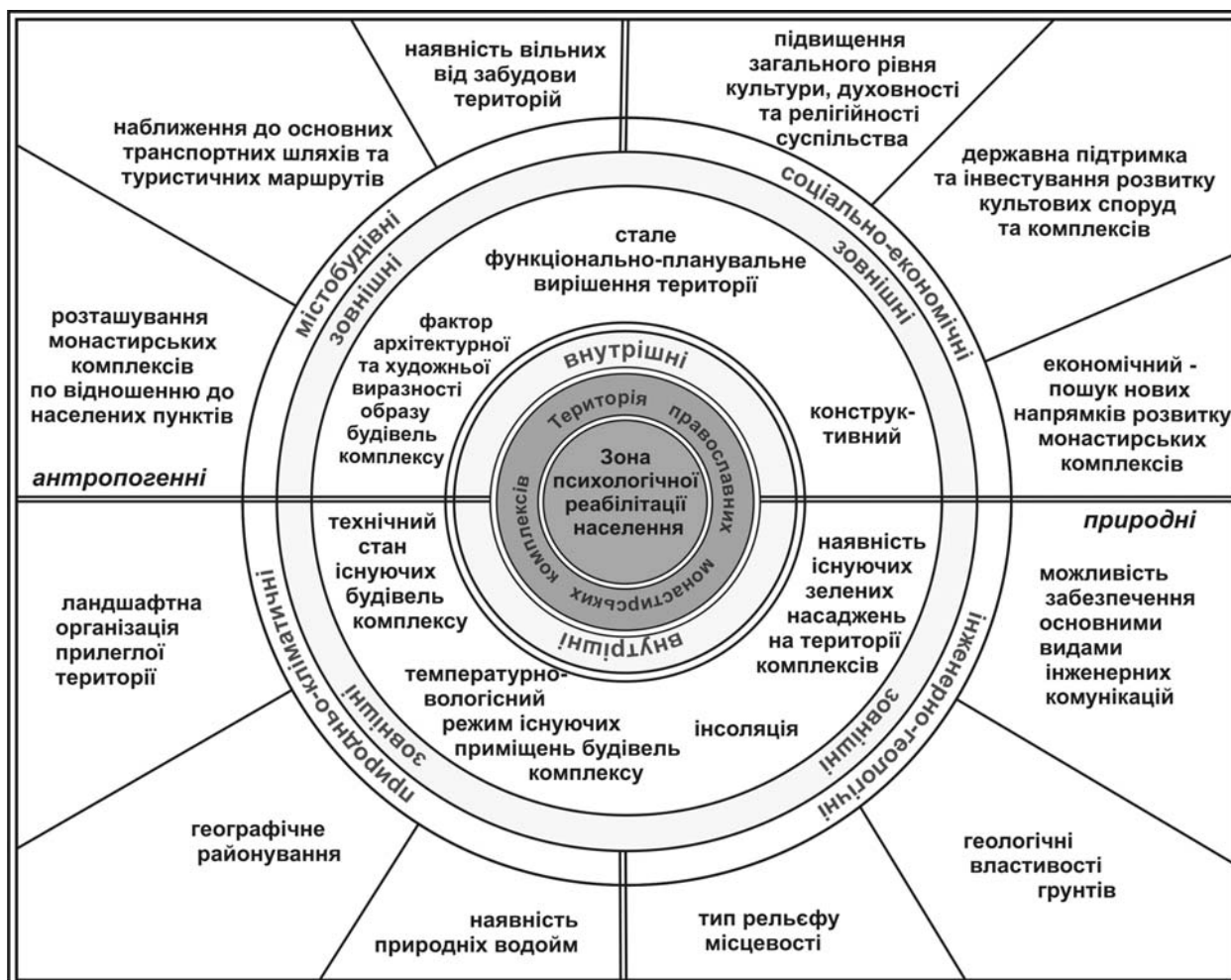


Рис.1. Фактори, що впливають на формування зон психологічної реабілітації населення в структурі православних монастирських комплексів.

Розробка довершених рішень з впорядкування функціонально-планувальної структури православних монастирських комплексів при формуванні зон психологічної реабілітації у їх складі повинна проводитись з врахуванням наведених вище факторів впливу та дозволить досягти оптимального вирішення задач.

Проаналізувавши основні фактори, що впливають на формування зон психологічної реабілітації, маємо можливість виявити передумови до їх формування (рис.2).



Рис.2. Передумови формування зон психологічної реабілітації населення в структурі православних монастирських комплексів.

Природньо-кліматичні передумови. Використання існуючих природних водойм та ландшафту необхідне для створення виразного образу монастирського комплексу. Питання розміщення зон та закладів на територіях зі складним рельєфом місцевості потребує ретельного вивчення та розробки заходів для попередження руйнування будівель.

Архітектурні передумови. Протягом тривалого періоду в Україні та інших країнах колишнього СРСР не проводились ґрунтовні дослідження культової архітектури. Тільки з початку 90-х років ХХст. почалось вивчення та систематизація досвіду проектування культових споруд, розроблення нормативної літератури та методики проектування культових споруд, зокрема монастирських комплексів. Ведуться пошуки образних та конструктивних рішень культових споруд.

Містобудівні передумови. Питання формування зон подібного типу вимагає вирішення на рівні створення мережі лікувально-оздоровчих закладів при культових спорудах та комплексах, що б доповнювала основну мережу лікувальних закладів. Православні монастирські комплекси здавна служили домінантами в оточуючій забудові та ландшафті, розміщення окремих будівель у оточенні доповнює глибинний розвиток їх композиції.

Соціально-економічні передумови. Питання проведення психологічної реабілітації в православних культових комплексах набуває актуальності у зв'язку з тим, що в останні часи намітилася тенденція до збільшення кількості

православних громад та відсотку віруючого населення, загального рівня релігійності суспільства. Одночасно зростає кількість населення, що набуває психічних відхилень, що виявляється у вигляді проміжних відхилень, яка потребує профілактичного лікування поза основними закладами психічного лікування.

Висновки. Загалом формування подібних зон дозволить більш ефективно забезпечувати психологічну реабілітацію населення без втручання у життєдіяльність монастирської громади та надасть додаткового поштовху для розвитку монастирів та мережі лікувально-оздоровчого та духовно-паломницького туризму на території України. Виявивши фактори впливу та передумови формування зон психологічної реабілітації, потрібно визначити принципи та прийоми формування цих зон у планувальній структурі таких комплексів без втручання в їх життєдіяльність, без порушення ізолюваного способу життєдіяльності мешканців монастиря та розробити рекомендації до їх застосування.

Література:

1. Мирошник Н.С. Православні монастирські комплекси України (Принципи функціональної і естетичної реабілітації): автореф. дис.на здобуття наук. ступеня канд. архітектури: спец. 18.00.01 “Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури”. - К. 1999. – 20 с.

Аннотация

В статье охарактеризовано воздействие факторов на архитектурно-планировочную и функциональную организацию территорий православных монастырских комплексов при условии размещения зон психологической реабилитации.

Annotation

The article described the influence of factors on the architectural planning and the functional organization of the territory of the Orthodox monasteries under condition of accomodation of zones of psychological rehabilitation.